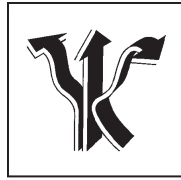

Міжрегіональна Академія управління персоналом
Українсько-Азербайджанський інститут соціальних наук
і самоврядування Г. А. Алієва
Міжнародна Кадрова Академія
ГО “Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління”
Всеукраїнська Академія наук публічного управління

МАУП

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 4

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Українське суспільство: контури інновацій”
м. Київ, МАУП, 30 березня 2017 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2017

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 2 від 22.02.17)*

Редакційна колегія:

М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
В. І. Литвиненко, д-р юрид. наук, доц.;
Є. О. Романенко, д-р наук з держ. упр., проф.;
В. В. Рябцев, канд. техн. наук, доц.;
В. І. Цибух, канд. філос. наук, доц.

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 4: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Українське суспільство:
контури інновацій”, 30 березня 2017 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова)
[та ін.]. — 2017. — 348 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Яровой Тихон Сергійович

Парламентаризм як засіб розвитку демократії
та формування інституту державної служби 261

МОЛОДІ ВЧЕНІ

Жук Андрій Михайлович

Особливості розуміння “регіоналізму” в європейському союзі та Україні..... 265

Зубков Станіслав Володимирович

Методи інформаційних технологій в задачах управління медичним закладом..... 267

Картавцева Юлія Валеріївна

Захист прав інтелектуальної власності в умовах розвинутого соціуму 270

Климков Іван Ілліч

Інформаційно-комунікативні технології як основа
інноваційної політики держави 273

Кривоберець Марина Миколаївна

Сучасні орієнтири розвитку рекреаційного туризму в Україні..... 276

Ладнюк Максим Олександрович

Морально-ідейні цінності і переконання як чинник
інституційних перетворень в Україні..... 279

Лебеденко Сергій Борисович

Політична культура США. Уроки для українського суспільства 281

Лучка Ігор Юрійович

Ділова репутація суб'єкта господарювання в умовах розвинутого соціуму 284

Мурашев Сергей Павлович

Современная проблематика государственного управления
природопользованием в автотранспортном комплексе 287

Павленко Олександр Вікторович

Колективна власність в контексті розвинутого соціуму 289

Падун Наталія Петрівна

Мотиваційні аспекти у сфері економіки — важливий фактор продуктивної
виробничої діяльності в умовах ринку..... 293

Пастернак Андрій Олександрович

Особливості конституювання прав людини в контексті розвитку
демократичної, правової, суверенної держави..... 298

Рибка Андрій Олександрович

Генезис теорії людського капіталу 302

Савенок Вячеслав Володимирович

Планування території адміністративного району як ефективний
засіб державного регулювання її використання..... 305

Сопова Дана Олегівна

Філософський аспект академічної чесності
як проблеми інноваційного суспільства 308

Стефен Сінікієм Азаїкі

Міжнародні аспекти подолання бідності:
уроки для Нігерії та України..... 311

ПАРЛАМЕНТАРИЗМ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТІЇ ТА ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Історія сучасного європейського парламентаризму свідчить, що запровадження демократії, вирішення соціальних суперечностей, плюралізм, формування громадянського суспільства чітко корелюється з парламентськими формами правління. Важливий етап становлення українського парламентаризму розпочався із конституційного закріплення правового статусу Верховної Ради України. Процес формування і удосконалення парламенту та парламентаризму дає можливість, зважаючи на час, що минув, оцінити значущість правових засад життя суспільства і держави, визначити реформування публічної влади нагальною потребою державотворення України [1].

Починаючи з 2010 року, шляхом скасування змін, внесених до Конституції України у 2004 році та повернення до президентсько-парламентської форми правління, в Україні було вибудовано міцну виконавчу вертикаль. Послаблення ефективності конституційного важелю “стримувань і противаг”, обмеження парламентського контролю, перетворення парламенту, завдяки пропрезидентській більшості, з незалежного законодавчого органу на один із елементів президентської вертикалі призвели до зростання корупції, стагнації економіки, утисків демократії і революційної зміни керівництва країною.

У зв'язку з цим для протидії негативним тенденціям у державі, необхідно якомога скоріше налагодити ефективне співвідношення і взаємодію гілок державної влади, забезпечити цілеспрямований вплив держави на стан і розвиток процесів і відносин, спрямованих на підвищення ефективності функціонування державних органів і якості життя громадян.

Підписання у 2014 році Угоди про асоціацію між Україною і Європейським Союзом стало черговим етапом, спрямованим на відродження європейських парламентських традицій. Відновлення європейського напрямку актуалізувало необхідність розвитку громадянського суспільства, концепцій правової, соціальної держави і заміни авторитарної системи державного управління на демократичну. Нині є усі підстави розглядати парламентаризм та державне управління як систему організації державної влади, що характеризується визнанням провідної ролі парламенту в частині чіткого розподілу законодавчої і виконавчої функцій, що можливо лише за умов демократичного політичного устрою. У парламенті, який повністю або частково формується шляхом прямих виборів, здійснюється представництво основних політично активних груп суспільства, а також реалізуються функції контролю за органами виконавчої влади [1].

Парламент покликаний здійснювати загальне керівництво внутрішньою та зовнішньою політикою держави, хоча сфера його компетенції значною мірою обумовлюється формою державного устрою, станом розвитку демократії тощо. Однак ефективність цих складових сучасної держави може бути недостатньою, якщо не розв'язати питання співвідношення парламенту та уряду, державного управління та місцевого самоврядування.

Досить часто парламент ототожнюють з парламентаризмом, проте наявність та функціонування парламенту не є свідченням формування останнього. Парламентаризм, будучи політико-управлінським явищем, має складну внутрішню структуру, елементи якої взаємопов'язані між собою. Про парламентаризм доцільно говорити лише за умови наявності інституту виборності депутатів, коли громадяни, які мають право голосу, обирають своїх представників до органів влади. Відповідно, принцип виборності можна розглядати як одну із найбільш визнаних форм контролю за рішеннями парламенту.

Розвиток демократії як суспільного явища і практики життєдіяльності вищого законодавчого органу в частині політико-правового забезпечення процесу державного управління, контролю за виконавчою владою, легітимізації політично-правових рішень є складовим загальної системи державного управління [1].

Ідея українського парламенту в історичній ретроспективі мала переважно дискретний характер, оскільки Україна впродовж значного часу своєї історії перебувала в складі інших держав. В свою чергу, українська суспільно-політична думка упродовж століть підтримувала і обґрунтовувала необхідність існування представницьких органів та представницького врядування.

У Радянському Союзі принцип народовладдя визнавався, але принцип розподілу влади відкидався повністю. Попередній досвід представницького правління в Україні в цей час замовчувався або заперечувався. Даний етап розвитку парламентського врядування в Україні є квазіпарламентським періодом [2].

Парламенти є своєрідним центром формування ідеологічної сфери держави, ареною постійних дебатів щодо її суспільно-політичного та державного устрою, де депутатський корпус має завадити необхідності тих чи інших змін відповідно до програм діяльності парламентських партій, блоків, фракцій і груп.

Основними ознаками парламентської ідентифікації є: а) контрольні повноваження парламенту щодо уряду; б) робота парламентарів на постійній основі; в) наявність депутатського імунітету та привілеїв; г) наявність системи виборчих прав [1].

Процес реформування системи влади в Україні розпочався одразу ж після набуття нею незалежності і є таким, що триває досі. До прийняття Конституції України зазначений процес був, скоріше, пошуком оптимальної моделі організації державної влади. Ухвалення Верховною Радою України Основного закону призвело до посилення впливу парламенту на усю систему державного управління в Україні.

На сучасному етапі Україна переживає складний період, який багато в чому зумовлений недосконалістю засадничих норм демократії, визначених у тексті чинної Конституції, та відсутністю стабільних механізмів реалізації політичного потенціалу Конституції. Потребують докорінної еволюційної перебудови окремі аспекти суспільного уявлення про закон як такий та про державний устрій. Зокрема ідеться про засвоєння на ментальному рівні кожним громадянином таких основних положень демократії, як верховенство закону та народне управління. Таким чином, розвиток сучасної української держави потребує розгляду сутності демократії як суспільно-політичного ладу та механізму її реалізації через конституціоналізм.

Як форма політичного устрою демократія виникла разом із появою держави як один із різновидів організації в ній влади або політичного режиму. Від інших форм державного устрою демократію відрізняє офіційне визнання влади більшості, рівноправність громадян, верховенство закону, виборність усіх або основних державних органів і владних персоналій.

Розрізняють безпосередню і опосередковану демократію. У першому випадку основні рішення в державі приймаються шляхом прямої участі громадян: голосу-

ванням на зборах, мітингах та інших зібраннях, проведенням референдумів. У другому — рішення приймають виборні органи, особи, представницькі організації, котрим виборці передовірили (віддали на виборах) своє право на ухвалення рішень чи вибір позицій стосовно основних сторін суспільного життя [3].

Відомий учений Б. Джонсон стверджував, що конституційна демократія налічує дві тисячі років спроб і помилок, а також вказував на необхідність засвоєння важких уроків минулого з метою отримання успішного результату в майбутньому [4].

І хоча демократія як суспільно-політичне явище вивчається з античних часів, на-вряд чи сьогодні існує будь-яке інше конституційно-правове поняття, яке має різні, відмінні одне від іншого тлумачення у зарубіжній і вітчизняній політичній, юридичній та з державного управління літературі [5].

Як багатоаспектне соціальне явище демократія у процесі суспільного розвитку проходить складну еволюцію, обумовлену конкретно-історичною комбінацією об'єктивних і суб'єктивних факторів, набуваючи характеристик тих епох, культур, цивілізацій, де вона стає певною формою організації й управління існуючими суспільними відносинами.

Таким чином, поняття демократії відображає свій діалектичний зміст і її становлення фіксується на етапах соціально-економічного розвитку людства.

Демократія як форма організації суспільства є предметом дослідження з першого дня свого існування. На даний час щонайменше є три підходи до її вивчення, пізнання. По-перше, як теоретичної моделі, ідеалу, якому властиві вищі цілі та принципи народовладдя. По-друге, як функції раціонально-процедурного розподілу ресурсів влади та матеріальних благ. По-третє, як нормативно-емпіричної моделі політичного ладу [6].

Враховуючи викладене, можна зазначити, що сутність парламентаризму являє собою систему організації і функціонування державної влади, яка базується на активній ролі парламенту під час її здійснення. Головною рисою парламентаризму є здійснення суверенної волі нації її представницьким органом, формування уряду на основі співвідношення політичних сил у парламенті та відповідальності уряду перед парламентом [1].

Основними негативними тенденціями становлення та розвитку парламентаризму є: порушення конституційної норми щодо особистого голосування народного депутата України; розширення компетенції фракцій на шкоду правам та повноваженням окремих депутатів; практику прийняття законів без їх належного обговорення за скороченою процедурою; посилення впливу бюрократії на процес законотворчості.

Вплив парламентаризму на становлення і розвиток системи державного управління надає системне уявлення про усі компоненти, елементи та їх взаємозв'язки у державному механізмі, що має важливе теоретичне і методологічне значення саме з позиції державного управління як практичного, організуючого і регулюючого впливу держави на суспільну життєдіяльність людей. Це створює стійкі зв'язки, прямі і зворотні, взаємозв'язки і взаємозалежності між державою й громадянським суспільством, а також між парламентом та органами державного управління.

У розвинених демократичних країнах, парламентаризм є уособленням значущості законодавчої влади і має вагомий вплив на становлення й розвиток системи державного управління [1].

До основних шляхів впливу парламентаризму на становлення і розвиток системи державного управління в Україні, віднесено: належне правове регулювання порядку формування парламенту; встановлення меж і змісту структурування парламенту; оптимізацію процедур ухвалення рішень; досягнення необхідної самостійності парламенту у відносинах з іншими органами держави; обумовленість підстав для розпуску парламенту винятково його визначальним впливом на формування уряду.

У рамках становлення і розвитку парламентаризму як засобу державотворення в Україні актуальності набуває проблема організації та здійснення партнерства між парламентом та органами державного управління.

Механізм взаємодії у форматі “парламент — органи державного управління” має офіційно бути визнаний як система взаємозацікавлених відносин в процесі спільного вирішення питань, які являють спільний інтерес. Співробітництво між органами державного управління має будуватись на таких засадах, як: законність; пріоритетність загальних інтересів; врахування спільних інтересів та взаємної відповідальності; дотримання вимог чинного законодавства. Разом із тим, визначено, що парламентаризм має бути орієнтований на законодавче забезпечення розвитку суспільних сфер, реалізацію консенсусних засад в діяльності вищого законодавчого органу держави: відповідальності (підзвітності), прозорості, ефективності і результативності законодавчої діяльності [1].

Парламенти відіграють визначну роль у системі державного управління. Саме вони забезпечують і гарантують демократичний устрій.

З метою удосконалення напрямів державного управління, парламентаризм має бути орієнтований на: вдосконалення всієї державної системи і підготовки всіх її інститутів до парламентаризму; завершення становлення парламенту як важливого і повноправного суб'єкта системи державного управління в Україні; кардинальні зміни в суспільній свідомості, політичній і правовій культурі громадян з усвідомлення необхідності функціонування парламентаризму в системі державного управління в Україні як верховного суб'єкта впливу на владу.

Одним із основних напрямів удосконалення державного управління в сучасних умовах розвитку парламентаризму, має стати співтворчість держави та суспільства, інакше кажучи, завданнями парламентаризму є: навчитися делегувати до парламенту людей з відповідними фаховими та моральними якостями; обирати шляхом реалізації парламентських процедур такі моделі загального розвитку, які б консолідували націю, відповідали її історичним очікуванням, забезпечували зв'язок поколінь. У цьому сенсі слушним є питання, що стосуються забезпечення споріднених, скоординованих дій держави і суспільства, підпорядкування держави важливим функціям суспільства: ціледосягання, адаптація, інтеграція, зняття напруги та оновлення системи державного управління.

Джерела

1. Яровой Т. С. Парламентаризм в умовах сучасного українського державотворення: питання теорії і практики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. держ. упр.: спец. 25.00.01 “Теорія та історія державного управління” / Яровой Тихон Сергійович. — К., 2015. — 18 с.
2. Яровой Т. С. Особливості радянського парламентаризму / Т. С. Яровой // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції “Держава, Право, Економіка”. — Дніпропетровськ: Друкарня ДНУ імені Олеся Гончара, 2011. — С. 60–63.
3. Гавриленко І. М. Соціальний розвиток / І. М. Гавриленко, П. В. Мельник, М. П. Недюха. — Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. — 481 с.
4. Яровой Т. С. Демократичний потенціал українського парламентаризму / Т. С. Яровой // Економіка та держава. — 2014. — № 10. — С. 121–122.
5. Селіванов В. Демократичний вимір конституційної реформи в Україні: сучасне розуміння / В. Селіванов // Право України. — К., 2003. — № 9. — С. 15–24.
6. Гелд Дейвід. Демократія та глобальний устрій / Дейвід Гелд; О. Юдін (відп. ред.), О. Юдін (пер.), О. Межевікіна (пер.). — К.: Рогі-Конаі, 2005. — 358 с.